

Skuggorna från Jalta

★

En av Stalins specialiteter var att vänta. Det kunde han göra i årtal om så behövdes. När den unga sovjetstaten var svag strax efter första världskriget, passade en rad folk i Östeuropa på att vinna nationell självständighet. I november 1940 hade Molotov varit i Berlin och försökt pressa Hitler på stora vinster i de här av Ryssland tidigare ockuperade områdena. Hitler sade nej: Sovjet skulle inte komma längre fram än som tilläts i de hemliga paragraferna från augusti 1939. Molotov for hem igen, svart till sinnes, och från och med nu visste både Stalin och Hitler att kriget dem emellan måste komma ganska snart. Nu, i februari 1945, fick Stalin av Västmakterna allt det som Hitler hade nekat honom – och mer till. Än en gång hade en lång väntan givit utdelning och med högre ränta än vad Stalin själv vågat räkna med.

Vid Jalta tog ryssarna på nytt upp just den fråga, som hade diskuterats tidigare: hur de västallierade skulle kunna underlätta den ryska offensiven. Nu kunde Churchill ge ryssarna ett löfte och som bekant – några dagar senare infriades det. De allierade gjorde uppenbarligen ett försök att utplåna hela befolkningen. Natten efter Dresden bombades Chemnitz (numera Karl Marx-stadt). Skriftliga order gick ut till flygarna att de i första hand skulle vara ute efter flyktingar, som hade undkommit från Dresden, och inte efter krigsintressanta industrier, som faktiskt fanns i den staden. Här hade emellertid flyktingarna tur. Stora delar av östra Tyskland var täckt med tjocka moln, och bomb-

fällningarna fick ske på måfå.

Efteråt har det sagts att Sovjet beställde bombningen av Dresden, men själva har de kategoriskt förnekat det hela och sedan många år firar man minnet av bombningen som ett exempel på västallierad grymhet. Det är sant att ryssarna, åtminstone aldrig officiellt, nämnde Dresden vid namn, däremot talade de både vid Jalta och tidigare om behovet av västallierade bombningar och så blev de, som när det gäller övriga frågor, bönhörda över hövan.

En annan stor fråga som idag är så gott som glömd är repatrieringarna. Vid krigets slut fanns det några miljoner s k sovjetmedborgare utanför Sovjets gränser. Vid Jalta fordrade Stalin att de skulle skickas tillbaka, och som vanligt fick han sin vilja igenom. Bakgrunden var förstås densamma som när det gällde övriga frågor. Bäst har den beskrivits av den brittiske östexperten Edward Crankshaw när han säger, att den brittiska regeringen och diplomatin var inne i den föreställningen att gick man bara Stalin till mötes – mättade honom med "goda gärningar" – skulle man få honom med sig som en hederlig och lojal medarbetare när det framtida, fredliga Europa skulle byggas. Var man bara snäll mot despoten skulle han med andra ord bli snäll tillbaka.

Ett beslut om några miljoner människors utlämnande var naturligtvis en obetydlighet för dem som med ett penndrag kunde skänka bort stora delar av Asien och hela Östeuropa.

Alvar Schilén*

FRITT MILITÄRT FORUM

*Förf. är fil dr efter att nyligen ha disputerat på en avhandling om de allierades terrorbombningar mot Tyskland under 2. vk (anmäld i FMF nr 4/1983).

Ärendekalls "Folkbevakningen" 1997